

Monumentnummer*: 511284

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **03 november 1998**
Kadaster deel/nr **82840/107**

*Woonplaats** **Laren** *Gemeente** **Laren** *Provincie** **Noord-Holland**

Locatiennaam **Laren** *Locatieomschrijving*

*Kadastrale gemeente** **Laren Noord-Holland** *Sectie** **F** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **2284**

Omschrijving**

Inleiding

VILLA "Oranjestein", gebouwd tussen 1919 en 1922 naar ontwerp van architect W. Hamdorff in opdracht van de heer W. Ouweleen. Het betreft hier de eerste opdracht voor Hamdorff voor een groot landhuis in de romantische Gooise landhuisstijl. Wouter Hamdorff (1890-1965) was als architect met name werkzaam in het Gooi. Zijn eerste grote landhuizen in expressionistische stijl bouwde hij in Laren: Herdershoeve (1919), Oranjestein (1919) en zijn eigen huis (1920-1922) aan de Zevenerdrift. De invloed van de Amsterdamse School is sterk in zijn werk aanwezig. Als uitgangspunt voor het nieuwe landhuis diende de traditionele bebouwing van de streek: de Gooise boerderij. Door het gebruik van natuurlijke materialen (baksteen, hout en riet) voegde het gebouw zich in de landelijke omgeving.

Hamdorff heeft in de westgevel van (de ontvangkamer van) dit landhuis voor het eerst een venstertype toegepast, dat heel kenmerkend voor zijn latere architectuur werd. Hierbij worden de benedendelen van de ramen van de bovenlichten gescheiden door een verbrede, buiten het kozijn springende, latei, waardoor de bovenlichten als zelfstandige ramen werken. Villa "Oranjestein" is gebouwd aan de noordzijde van de Torenlaan, op een geknikt grondplan met een lengteas die van zuidwest naar noord-noordoost knikt. Het pand is teruggelegen ten opzichte van de Torenlaan, waarbij een groep dennen (oorspronkelijk een veel grotere groep dan de thans (1996) resterende groep van veertien bomen) de laan van het huis scheidt. De terrasaanleg aan de zuidoostzijde met de vijver,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

waterloop en waterleidingsstelsel behoren tot het oorspronkelijke ontwerp. Van de oorspronkelijke tuinaanleg resteert de aan weerszijden met bomen gestoffeerde noord-zuidgerichte as in het verlengde van de achthoekige hall. De oorspronkelijke ERFSCHEIDING, een tuinmuur opgetrokken uit onregelmatige brokken natuursteen (flintstones), is nog intact en valt onder de bescherming.

Verscheidene INTERIEURONDERDELEN vallen ook onder de bescherming, waaronder de door Hamdorff ontworpen paneeldeuren met verschillende profileringen, de vaste kastwanden en banken in diverse kamers. De glas-in-loodramen met geometrische patronen in de hall en de smeedijzeren hekwerken op de overloop werden ontworpen door de Duitse schilder/ontwerper K.F.S. Hentschel. Nadat de vensters uit de hall waren gesloopt, werden ze omstreeks 1992 gereconstrueerd naar oud fotomateriaal. De hoofdbaluster van de trapleuning in het trappenhuis is ontworpen en vervaardigd door de Larense beeldhouwer G. Hoppen. Waarschijnlijk is hij ook de ontwerper van het beeldhouwde natuurstenen kopje in het exterieur (achtergevel, balkon kinderkamer). De lantaarn bij de entree is een reconstructie (vervaardigd naar oude foto's) van de oorspronkelijke lantaarn. De detailleringen in zowel interieur als exterieur zijn veelal uitgevoerd in een expressionistische, aan de Amsterdamse School verwante, stijl.

De vertrekken op de zolderverdieping zijn niet origineel, maar pas in 1954 aangebracht. De (niet beschermde) schuur/garage is omstreeks 1992 aan de noordoostzijde vergroot en heeft thans (1996) in de noordoostgevel aan de H. Vosweg twee rechthoekige garagedeuren.

Omschrijving

Vrijstaande VILLA, gebouwd op samengestelde, geknikte plattegrond, bestaande uit twee bouwlagen onder een samengesteld rieten dak, afgewerkt met rode nokvorsten. De hoofdrichting van de noklijn is oost-westgericht. Op zes plaatsen is in het dak een dakkapel met glooiende killen en segmentvormig venster met roeden aangebracht. Het pand is opgetrokken in gele baksteen, gemetseld in Vlaams verband en afgewerkt met een platte voeg, boven een trasraam in iets donkerder tint baksteen met zogenaamde misbaksels, afgezet met een rollaag. Het pand is gedeeltelijk onderkelderd. Tenzij anders vermeld, bevatten de vensterassen rechthoekige houten vensters met meerruits-roedenverdelingen en zware iets verlengde lateibalken (lateien met 'oren'). Onder de vensters en boven de lateien is een rollaag aangebracht. De oorspronkelijke kleurstelling van het schilderwerk is okerkleurig voor de kozijnen, wit voor het raamhout.

De voorgevel is de noord-noordwestgerichte gevel, die ongeveer in het midden onder een stompe hoek inknikt. Van links naar rechts bevat deze gevel op de begane grond: de garage, bijkeuken, keuken, kinderkamer, entree, garderobe, w.c. en ontvangkamer. In de inknikkende hoek bevindt zich de entree, bestaande uit een rechthoekige paneel deur met kijkvenster en staande zijlichten met glas-in-lood. Links van de voordeur bevindt zich een klein staand venster. De voordeur is bereikbaar via drie bakstenen treden en een bordes. De bakstenen trapleuning wordt gemarkeerd door een in baksteen opgetrokken pijler in expressionistische stijl waarin een achthoekige koperen lantaarn is aangebracht. Links van de entree bevinden zich van binnen naar buiten: de onder een rechte hoek uitgebouwde kinderkamer. In de westgevel van de kinderkamer bevindt zich een vierruits-venster, in de noordgevel een venster met drie zesruits-schuiframen. Links daarvan bevindt zich de keuken met een inknikkende gevel van noord naar noordwest, die in de knik een groot venster met vier zesruits-schuiframen bevat. Links van de keuken bevindt zich de bijkeuken met in de noordwestgevel een venster met drie zesruits-schuiframen. In de zuidwestgevel van de garage bevindt zich eenzelfde venster, in de noordwestgevel zijn twee hooggeplaatste bovenlichten aangebracht. Garage, bijkeuken en deel van de keuken hebben een hoogte van een bouwlaag onder een schilddak met rode Hollandse pannen en houten bakgoot op geprofileerde consoles. Boven de keuken doorsnijdt een grote

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

rechthoekige bakstenen schoorsteen het dak. Vanaf de keuken tot aan de ontvangtkamer (geheel rechts, westelijk) heeft het pand een hoogte van twee bouwlagen, waarvan de bovenste grotendeels is bekleed met horizontale gepotdekselde delen rustend op een boeiplank met houten klampen. De noordgevel boven de keuken en kinderkamer bevat twee vensterassen met elk een gekoppeld venster met twee zesruits-schuiframes. Het geveldeel wordt afgesloten door een wolfseind. Het geveldeel boven de entree is blind en heeft onder de dakrand een brede bakgoot op geprofileerde consoles. Rechts van de entree bevindt zich een schuingeplaatste uitbouw met de garderode en w.c. De garderobe heeft een vierruits-venster, de w.c. een bovenlicht. De uitbouw heeft een plat dak annex balkon met gepotdekselde borstwering. Een balkondeur (van de ouderslaapkamer) met roeden en glaspanelen geeft toegang tot het balkon. Links van deze deur bevindt zich een klein staand venster. Rechts van deze uitbouw knikt de gevel terug naar het westen en bevat op de begane grond (ontvangtkamer) een gekoppeld venster met twee zesruits-draairamen en glas-in-loodbovenlichten boven een verzwaarde latei. Op de verdieping bevindt zich een gekoppeld venster met twee vierruits-draairamen. Het bouwvolume van garderobe en ontvangtkamer wordt afgesloten door een vierzijdig ingestoken schildeind.

De rechterzijgevel (west-zuidwest) bevat een afgeschuinde zijde van de ontvangtkamer en de van west naar zuidwest ombuigende gevel van (het zitje van) de woonkamer. Laatstgenoemde bevat een terugliggend gekoppeld venster met zes glas-in-loodramen. De zuidwestgevel van de verdieping is met horizontale gepotdekselde delen bekleed en bevat drie gekoppelde, liggende vensters met zesruits-roedenverdeling. In aansluiting hierop is op de hoek met de zuidgevel een gekoppeld, risalerend venster met twee zesruitsramen aangebracht.

De achtergevel (zuid) bevat van links naar rechts op de begane grond de zuidgevels van de woonkamer, de achthoekige hall en de ovale eetkamer. De gevel is over beide bouwlagen uitgevoerd in baksteen. De woonkamer heeft een groot venster met vier zesruits-draairamen en kleine bovenlichten boven een verzwaarde latei. Op de verdieping bevindt zich een kamer met drie gekoppelde zesruits-schuiframes. De hall heeft een hoogte van twee bouwlagen en is herkenbaar aan de openslaande terrasdeuren met glas-in-loodpanelen en de twee hoge glas-in-loodvensters daarboven. Boven de laatstgenoemde vensters is het dakschild glooiend opgetild. De glas-in-loodramen van de hall zijn alle voorzien van geometrische patronen in kleurschakeringen van geel, oker en wit glas. Aan weerszijden van de hall is op de verdieping een klein inpandig balkon op driehoekige grondslag aangebracht, met bakstenen borstwering en houten bloembak op klampen. Naast de rechter bloembak bevindt zich een gebeeldhouwde hoeksteen met gezicht. De balkons zijn toegankelijk via een paneel deur met glaspaneel in de bovenste helft. In de schuine zijden van de hall, grenzend aan de zuidgevel, zijn twee staande glas-in-loodvensters aangebracht. Rechts van de hall buigt de gevel naar het oosten met een afronde hoek. Op de begane grond bevinden zich vier negenruits-schuifvenster, waarvan de drie buitenste de lichtinval van de ovale eetkamer verzorgen. Op de verdieping bevinden zich twee negenruits-schuifvensters (van een kinderkamer). Geheel oostelijk bevindt zich een vanaf de begane grond hoogoprijzende vierkante bakstenen schoorsteen. De oostgevel van het pand bevat van links naar rechts op de begane grond een uitbouw van de bodenkamer, die een gekoppeld venster met twee zesruits-schuiframes bevat. Rechts daarvan bevindt zich terugliggend de keuken met een venster met drie gekoppelde vierruits-ramen. De begane grond wordt afgesloten door bakgoot op consoles en een lessenaarsdak met rode Hollandse pannen. De gevel van de eerste verdieping is bekleed met gepotdekselde delen en bevat drie vensterassen, elk met twee gekoppelde zesruits-schuiframes.

Rechts van de oostgevel knikt de gevel naar voren, naar het zuidoosten. Dit bouwvolume van een bouwlaag onder schilddak bevat de achtergevel van de bijkeuken en de zuidoostgevel van het oorspronkelijke kolenhok. De gevel bevat rechts een kleine rondboogvormige deur en twee kleine rechthoekige vensters. De oorspronkelijke ERFSCHEIDING aan de zijde van de Torenlaan en de H. Vosweg, bestaande uit een circa 1 meter hoge tuinmuur opgetrokken uit onregelmatige brokken natuursteen (flintstones), is nog

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

grotendeels intact (wordt alleen ter plaatse van de huidige garage onderbroken).

Het interieur is nog merendeels intact, zowel wat betreft de ruimtelijke indeling van de verschillende ruimtes als de detailleringen, zoals balkenplafonds, wandkasten en paneeldeuren. In het pand bevinden zich circa vijftientig teakhouten paneeldeuren met drie soorten profileringen. De rijkst geprofileerde deuren bevinden zich op plaatsen waar de gasten en de ouders kwamen, de meest eenvoudige bevonden zich op plaatsen die doorgaans aan het zicht onttrokken waren (bijvoorbeeld de binnenzijde van kastdeuren en de achterzijde van de zolderdeur) en in de dienstbodenvertrekken. In twee kinderkamers op de eerste verdieping (thans de roze en blauwe kamer) bevinden zich ingebouwde kastwanden met geprofileerde paneeldeuren. De voormalige bodenkamer (thans groene kinderkamer) heeft een kastdeur met eenvoudige, rechtgesneden onderpaneel. In de badkamer van de ouderslaapkamer bevinden zich nog de oorspronkelijke douchebak en het handdoekenrek annex verwarmingselement. Op de drie gepleisterde borstweringen van de eerste verdieping in de hall staan drie smeedijzeren traliewerkens met geometrische patronen.

Op de begane grond in de keuken bevinden zich nog een pantry met geprofileerde paneeldeurtjes en opzetkast met glaspanelen, houten aanrechtkastjes (thans met een lade verhoogd) in dezelfde stijl en een gietijzeren warmhoudkast, geïntegreerd in een verwarmingselement. In de bodekamer bevindt zich een wandkast met rechte, eenvoudige paneeldeuren. In de kinder(speel-)kamer bevinden zich onder andere nog de oorspronkelijke vensterbank en de kastenwand aan de oostzijde. In de ontvangstkamer bevinden zich ingebouwde bank en een wandkast met drie rijkgeprofileerde paneeldeuren in de onderste delen en glaspaneeldeuren in de bovenste delen. De ovale eetkamer heeft een cassetteplafond, is betimmerd met een circa 2 meter hoge vuren lambrizing voorzien van peerkraalprofielen en halfronde profielen aan de top. De eetkamer heeft een openhaard met houten omlijsting aan de oostzijde. Tegen de noordwand staat een houten serveerpantry met daarboven een doorgeefluik naar de keuken. De achthoekige hall heeft een circa 2 meter hoge lambrizing boven een betegelde plint en heeft twee dubbele schuifdeuren (in de oost- en westwand) met glaspanelen in geometrische glas-in-loodmotieven. De houten hoofdbaluster van de trapleuning in het trappenhuis is voorzien van een uitgesneden mansfiguur. De woonkamer heeft een balkenblafond, bestaande uit moerbinten met gebogen sleutelstukken en kinderbinten. De zithoek (west) is lager dan de woonkamer en wordt daarvan gescheiden door een zware houten latei op sleutelstukken. De zithoek heeft een houten cassetteplafond, een wandkast ter breedte van vijf panelen en een ingebouwde hoekbank.

Waardering

De villa met bijbehorende interieuronderdelen en erfscheiding is van algemeen belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als een qua exterieur en interieur bijzonder gaaf bewaard voorbeeld van een groot landhuis uit beginjaren '20 van de 20ste eeuw, opgetrokken in de Gooise landhuisstijl en voorzien van detailleringen in expressionistische stijl. Daarnaast heeft het pand ensemblewaarde door de weloverwogen integratie van het pand in zijn omgeving (aanleg rondom een bomengroep aan de noordwestzijde en aanleg van noord-zuidas in de tuin, vijver en terras). Tevens is het pand van belang als karakteristiek onderdeel uit het oeuvre van architect W. Hamdorff, in casu als zijn eerste grote villa in de Gooise landhuisstijl.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Kastelen, landhuizen en parken

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Tuin, park en plantsoen

Woonhuis(K)

Functie

Tuinmuur

Terraspartij

Woonhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument